

(๔) ถ้าเธอไม่ทำตามที่ฉันบอก ฉันจะไม่ช่วยเธออีกต่อไป

ประโยคนี้ ผู้พูดมีเจตนาขู่ผู้ฟัง โดยตั้งเงื่อนไขกับผู้ฟังว่าถ้าผู้ฟังไม่ทำตามที่ผู้พูดบอก ผู้พูดจะไม่ช่วยเหลือผู้ฟังอีก

หรือ ประโยคที่นววรรณ พันธุเมธา (๒๕๒๗) ยกตัวอย่างไว้ในบทที่ ๑๖ “การใช้ประโยคแสดงเจตนา” ในหนังสือไวยากรณ์ไทยว่า

(๕) ถ้าเธอไม่เปิดประตู ฉันจะพังเข้าไป

นววรรณ พันธุเมธา กล่าวว่า ประโยคนี้เป็นประโยคที่มีเจตนาขู่

ประโยคนี้มีลักษณะเป็นประโยคความรวม เชื่อมด้วยคำเชื่อม ถ้า หรือ หาก

ส่วนที่เป็นเงื่อนไขของประโยคนี้ คือ ถ้าเธอไม่เปิดประตู

ส่วนที่เป็นผลที่ตามหรือผลของเหตุการณ์คือ ฉันจะพังเข้าไป

หรือในประโยค

(๖) ถ้าเขื่อนนี้เธอว่าง ไปดูหนังกันนะ

ประโยคนี้ผู้พูดแสดงเจตนาชักชวนให้ผู้ฟังไปดูหนังกับตน โดยมีเงื่อนไขว่าถ้าผู้ฟังว่าง สิ่งที่คุณพูดอยากให้ผู้ฟังทำคือ ไปดูหนังกับผู้พูด

แม้แต่ในประโยคที่ยกมาแล้วข้างต้นคือประโยคที่ ๑ “ถ้าเขามารับฉัน ฉันก็จะไปงานเลี้ยงคืนนี้” ประโยคที่ ๒ “ถ้าเธอขยัน เธอจะสอบได้คะแนนดี” และประโยคที่ ๓ “เราจะออกเดินทางก็ต่อเมื่อเราศึกษาเส้นทางเรียบร้อยแล้ว” ซึ่งเป็นประโยคที่มุ่งแสดงเงื่อนไขอย่างชัดเจน ก็ยังใช้เพื่อแสดงเจตนาของผู้พูด คือ บอกว่าผู้พูดมีเจตนาบอกเล่า คือเป็นการบอกข้อมูลต่างๆ

จากตัวอย่างประโยคที่ (๔) , (๕) และ (๖) จะเห็นได้ว่าประโยคเงื่อนไขไม่ได้มุ่งแสดงเงื่อนไขเพียงอย่างเดียว แต่สามารถใช้แสดงทั้งเงื่อนไขและเจตนาด้วย นอกจากนี้ก็ยังมีประโยคเงื่อนไขบางประโยคที่มุ่งแสดงเจตนาจนแทบไม่เหลือความเป็นเงื่อนไข ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(๗) ถ้าอย่างเธอสวย อย่างฉันก็นางงามจักรวาลนะซี

ประโยคนี้แสดงเจตนาประชด แม้จะมีคำเชื่อมแสดงเงื่อนไข (ถ้า...ก็) อยู่ด้วย

(๘) ถ้าทำตัวไม่รักดีแบบนี้ แล้วจะให้พ่อมีหน้าไปพบใครๆ ได้ยังไง

ประโยคนี้แสดงเจตนาตำหนิแม้จะมีคำเชื่อมแสดงเงื่อนไข (ถ้า...จะ) อยู่ด้วย

ประโยคทั้งประโยคที่ (๗) และประโยคที่ (๘) จะแตกต่างจากประโยคที่ (๔) , (๕) และ (๖) ตรงที่ ลักษณะความเป็นเงื่อนไขของประโยค (๗) และ (๘) แทบจะหายไปหมดสิ้น ส่วนที่เด่นขึ้นมาคือเจตนาของผู้พูด

โดยปกติประโยคเงื่อนไขจะมีลักษณะเหมือนมีข้อกำหนด มีทางเลือกที่มีความเป็นไปได้ ๒ ทาง เช่น

(๕) “ถ้าไม่เปิดประตู ฉันจะฟังเข้าไป”

ผู้ฟังจะมีทางเลือกว่าจะยอมเปิดประตูหรือไม่เปิดประตู ถ้ายอมเปิดประตู ก็ไม่มีการฟังประตู แต่ถ้าไม่ยอมเปิด ผู้พูดก็จะฟังประตูเข้าไป หรือในประโยคที่ว่า

(๖) “ถ้าเย็นนี้เธอว่าง ไปดูหนังกันนะ”

ผู้ฟังก็จะมีทางเลือกว่าจะไป หรือไม่ไปก็ได้ แต่บางครั้งประโยคเงื่อนไขก็ไม่ได้ให้ทางเลือกแก่ผู้ฟัง กลับมุ่งจะแสดงเจตนาของผู้พูดเท่านั้น เช่น ประโยคที่ได้อธิบายไปแล้วข้างต้น ๒ ประโยค คือ ประโยคที่ (๗) และ (๘) ดังต่อไปนี้

(๗) “ถ้าอย่างเธอสวย อย่างฉันก็นางงามจักรวาลนะจ๊ะ” และในประโยค

(๘) “ถ้าทำตัวไม่รักดีแบบนี้ แล้วจะให้พ่อมีหน้าไปพบใครๆ ได้ยังไง”

ดังนั้นเรื่องการใช้ประโยคเงื่อนไข จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาเพราะประโยคเงื่อนไขนอกจากจะสามารถแสดงเงื่อนไขแล้วยังสามารถแสดงเจตนาต่างๆ ได้มากมาย ทั้งในลักษณะที่มีความเป็นเงื่อนไข แสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ในลักษณะที่มุ่งแสดงเจตนามากกว่าเงื่อนไข และในลักษณะที่มุ่งแสดงเจตนาจนทำให้ความเป็นเงื่อนไขเหมือนจะเลือนไป ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาการใช้ประโยคเงื่อนไขแสดงเจตนาต่างๆ ในภาษาไทย เพราะประโยคเงื่อนไขมีความพิเศษในตัวเองคือ มีลักษณะของการแสดงเงื่อนไข ดังนั้นจึงต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๒ ส่วน คือ ส่วนที่เป็นเงื่อนไข และ ส่วนที่เป็นผลของเงื่อนไข

ซึ่งเป็นลักษณะที่พิเศษแตกต่างจากประโยคทั่วไป และจากตัวอย่างข้างต้นจะพบว่านอกจากประโยคเงื่อนไขจะใช้แสดงเงื่อนไขแล้วยังสามารถแสดงเจตนาต่างๆ ได้อีกด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าประโยคเงื่อนไขจะสามารถใช้แสดงเจตนาอะไรได้บ้าง

๑.๒ วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้ประโยคเงื่อนไขแสดงเจตนาต่างๆ ในภาษาไทย

๑.๓ สมมติฐานของการวิจัย

ประโยคเงื่อนไขในภาษาไทยสามารถใช้แสดงเจตนาต่างๆ ได้หลายเจตนา

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

๑. ๔.๑ ศึกษาประโยคเงื่อนไขในบทสนทนาของตัวละครในนวนิยายจำนวน ๕ เรื่อง จากนักเขียนผู้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับจำนวน ๕ คน เพื่อป้องกันข้อมูลที่ได้ว่า จะไม่มีปัญหาเรื่องเป็นลักษณะการเขียนเฉพาะตัวของนักประพันธ์ สำหรับการเลือกนวนิยายนั้น จะเลือกนวนิยายที่เป็นการดำเนินชีวิตของคนทั่วไปในปัจจุบัน และจะเลือกนวนิยายให้มีความหลากหลายทั้งในเรื่องสภาพแวดล้อมทางสังคม สถานภาพทางครอบครัว สถานภาพทางการศึกษา วิทยุฒิ และคุณวุฒิ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลาย นวนิยายทั้ง ๕ เรื่อง ได้แก่

- ๑) คุณชาย บทประพันธ์ของ ว.วินิจฉัยกุล
- ๒) ละครเล่ห์เสน่หา บทประพันธ์ของ กิ่งฉัตร
- ๓) เนื้อใน บทประพันธ์ของ กฤษณา อโศกสิน
- ๔) นางบาป บทประพันธ์ของ นันทนา วีระชน
- ๕) ดาวเรือง บทประพันธ์ของ ทมยันตี

เหตุผลที่เลือกนวนิยายเป็นข้อมูลเพราะบทสนทนาในนวนิยายสามารถจำลองเหตุการณ์ในการสนทนาในชีวิตประจำวันได้ใกล้เคียงและสมจริงที่สุด ที่สำคัญคือสามารถทราบบริบทในเหตุการณ์อย่างชัดเจน เนื่องจากในการพิจารณาเจตนาของผู้วิจัยนั้นต้องอาศัยบริบทในการพิจารณาด้วย เพราะแม้จะเป็นคำพูดเดียวกันแต่ถ้าบริบทต่างกันก็สามารถแสดงเจตนาที่ต่างกันได้ด้วย นอกจากนี้การเก็บข้อมูลในนวนิยายยังสามารถเก็บข้อมูลได้มากในเวลาอันรวดเร็ว ผู้วิจัยจึงเลือกเก็บข้อมูลในนวนิยาย

และที่เลือกเก็บจากนวนิยายทั้ง ๕ เรื่องนี้เพราะ ทั้ง ๕ เรื่องเป็นนวนิยายในปัจจุบัน เป็นตัวอย่างเหตุการณ์ การสนทนาในชีวิตประจำวันได้อย่างดี และนวนิยายทั้ง ๕ เรื่องนี้ยังประพันธ์โดยนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักและยอมรับอีกด้วย

จากนวนิยายทั้ง ๕ เรื่องซึ่งมีจำนวนหน้ารวมกัน ๓,๓๑๘ หน้า พบข้อมูลประโยคเงื่อนไข ทั้งหมด ๗๙๕ ตัวอย่าง

๑.๔.๒ ประโยคเงื่อนไขที่ศึกษาต้องมีโครงสร้างประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ

- ๑) ส่วนที่เป็นเงื่อนไข
- ๒) ส่วนที่เป็นผลที่ตามมา

นอกจากนี้ต้องมีคำเชื่อมบอกเหตุหน้าประโยคที่แสดงเหตุเป็นเงื่อนไข และผลจะเกิดขึ้นเพราะเหตุนี้เท่านั้น คำเชื่อมดังกล่าวนี้มีจำนวนทั้ง ๑๗ คำตามเกณฑ์ของนวรรธน พันธุเมธา ในหนังสือ ไวยากรณ์ไทย ได้แก่

ถ้า หาก ถ้าหาก ถ้าหากว่า ต่อเมื่อ ก็ต่อเมื่อ ในเมื่อ เว้นแต่ นอกจาก เว้นเสียว่า นอกจากว่า นอกเสียจากว่า หากว่า เว้นแต่ว่า ถ้าเพื่อ ถ้าเพื่อว่า ถ้าแม้ว่า

ในที่นี้คำเชื่อมบอกเหตุ “ถ้า” และ “ถ้าหากว่า” กับคำอื่น เช่น ถ้า...ก็ ถ้า...จะ ถ้าหากว่า...ก็ ถ้าหากว่า ...จะ เป็นต้น ผู้วิจัยจะนับรวมว่าเป็นส่วนหนึ่งของคำเชื่อม “ถ้า” และ “ถ้าหากว่า” ด้วย

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างประโยคเงื่อนไขที่ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นข้อมูล ได้แก่

(๙) ถ้า คุณไป ฉัน ก็ ไป

ประโยคนี้นี้ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ

- ส่วนที่เป็นเงื่อนไข คือ คุณไป
- ส่วนที่เป็นผลที่ตามมา คือ ฉันไป

ผลที่ว่า “ฉันไป” เกิดขึ้นเพราะสิ่งที่เป็นเหตุที่เป็นเงื่อนไข คือ “คุณไป” มีคำเชื่อมบอกเหตุที่ใช้หน้าประโยคที่แสดงเหตุซึ่งเป็นเงื่อนไข คือ “ถ้า” อยู่หน้าประโยคที่เป็นเหตุของเงื่อนไข คือ “คุณไป”

(๑๐) ถ้าหากเธอรู้เบอร์โทรศัพท์ของแพร์ ช่วยบอกฉันด้วย

ประโยคนี้ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่เป็นเงื่อนไข คือ เธอรู้เบอร์โทรศัพท์ของแพร์

ส่วนที่เป็นผลที่ตามมา คือ ให้ช่วยบอกเบอร์โทรศัพท์ของแพร์ให้ฉันรู้

ผลที่ว่า “ให้ช่วยบอกเบอร์โทรศัพท์ของแพร์ให้ฉันรู้” เกิดขึ้นเพราะสิ่งที่เป็นเหตุที่เป็นเงื่อนไขคือ “เธอรู้เบอร์โทรศัพท์ของแพร์” มีคำเชื่อมบอกเหตุที่ใช้หน้าประโยคที่แสดงเหตุซึ่งเป็นเงื่อนไข คือ “ถ้าหาก” อยู่หน้าประโยคที่เป็นเหตุของเงื่อนไข คือ “เธอรู้เบอร์โทรศัพท์ของแพร์”

(๑๑) ที่นี่ห้ามเข้า เว้นแต่ว่า คุณจะเป็นพนักงานที่นี่ ถึงจะเข้าได้

ประโยคนี้ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่เป็นเงื่อนไข คือ คุณต้องเป็นพนักงานที่นี่

ส่วนที่เป็นผลที่ตามมา คือ คุณจะสามารรถเข้าไปได้

ผลที่ว่า “คุณจะเข้าไปได้” เกิดขึ้นได้เพราะสิ่งที่เป็นเหตุที่เป็นเงื่อนไขคือ “คุณต้องเป็นพนักงานที่นี่” มีคำเชื่อมบอกเหตุที่ใช้หน้าประโยคที่แสดงเหตุซึ่งเป็นเงื่อนไข คือ “เว้นแต่ว่า” อยู่หน้าประโยคที่เป็นเหตุของเงื่อนไข คือ “คุณจะเป็นพนักงานที่นี่ถึงจะเข้าได้”

(๑๒) คุณจะได้ทำงานที่นี่ ก็ต่อเมื่อ คุณมีวุฒิมการศึกษากทางอักษรศาสตร์

ประโยคนี้ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่เป็นเงื่อนไข คือ คุณต้องมีวุฒิมการศึกษากทางอักษรศาสตร์

ส่วนที่เป็นผลที่ตามมา คือ คุณจะได้ทำงานที่นี่

ผลที่ว่า “คุณจะได้ทำงานที่นี่” จะเกิดขึ้นได้เพราะสิ่งที่เป็นเหตุที่เป็นเงื่อนไขคือ “ต้องมีวุฒิมการศึกษากทางอักษรศาสตร์” มีคำเชื่อมบอกเหตุที่ใช้หน้าประโยคที่แสดงเหตุซึ่งเป็นเงื่อนไข คือ “ก็ต่อเมื่อ” อยู่หน้าประโยคที่เป็นเหตุของเงื่อนไข คือ “คุณมีวุฒิมการศึกษากทางอักษรศาสตร์”

การเก็บข้อมูลจากนวนิยายทั้ง ๕ เล่มนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลประโยคเงื่อนไขที่เป็นไปตามขอบเขตการวิจัยที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นนี้เท่านั้น

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างประโยคเงื่อนไขที่ผู้วิจัยไม่เก็บเป็นข้อมูล ได้แก่

(๑๓) ถ้าไม่สงสารตัวเองก็สงสารพ่อเธอบ้าง

ประโยคนี้อาจจะมีคำเชื่อม "ถ้า" แต่ข้อความ "สงสารพ่อเธอบ้าง" ไม่ได้เป็นผลของ "ถ้าไม่สงสารตัวเอง" ซึ่งทำให้ตัวอย่างนี้ไม่ตรงตามเกณฑ์ในการเก็บข้อมูล ดังนั้นจึงไม่เก็บตัวอย่างข้อมูลนี้

๑.๕ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- ๑.๕.๑ ทำให้ทราบว่าประโยคเงื่อนไขในภาษาไทยสามารถแสดงเจตนาอะไรได้บ้าง
- ๑.๕.๒ เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาวิเคราะห์การใช้ภาษาแสดงเจตนาต่างๆ ของผู้พูดต่อไป

๑.๖ วิธีการดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

- ๑.๖.๑ สืบหาเอกสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ๑.๖.๒ เก็บรวบรวมข้อมูลของประโยคเงื่อนไขจากนวนิยาย ๕ เรื่อง จากนักเขียน ๕ คน
- ๑.๖.๓ นำข้อมูลที่รวบรวมไว้มารวบรวมวิเคราะห์
- ๑.๖.๔ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

๑.๗ นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

- ๑.๗.๑ ประโยคเงื่อนไข คือ ประโยคเงื่อนไขที่ศึกษาต้องมีโครงสร้างประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ
 - ๑) ส่วนที่เป็นเงื่อนไข
 - ๒) ส่วนที่เป็นผลที่ตามมา

นอกจากนี้ต้องมีคำเชื่อมบอกเหตุนำหน้าประโยคที่แสดงเหตุเป็นเงื่อนไข และผลจะเกิดขึ้นเพราะเหตุนี้เท่านั้น คำเชื่อมดังกล่าวนี้มีจำนวนทั้ง ๑๗ คำ ตามเกณฑ์ของนworรณ พันธุเมธา ในหนังสือ ไวยากรณ์ไทย ได้แก่

ถ้า หาก ถ้าหาก ถ้าหากว่า ต่อเมื่อ ก็ต่อเมื่อ ในเมื่อ เว้นแต่ นอกจาก เว้นเสียว่า นอกจากว่า นอกเสียจากว่า หากว่า เว้นแต่ว่า ถ้าเมื่อ ถ้าเมื่อว่า ถ้าแม้ว่า

ในที่นี้คำเชื่อมบอกเหตุ “ถ้า” และ “ถ้าหากว่า” กับคำอื่น เช่น ถ้า...ก็ ถ้า...จะ ถ้าหากว่า...ก็ ถ้าหากว่า ...จะ เป็นต้น ผู้วิจัยจะนับรวมว่าเป็นส่วนหนึ่งของคำเชื่อม “ถ้า” และ “ถ้าหากว่า” ด้วย

๑.๗.๒ เจตนา ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้คำว่า “เจตนา” จะหมายถึงความถึง ความตั้งใจ ความตั้งใจของผู้พูดในการกล่าวถ้อยคำ หรือกล่าวได้ว่า ผู้พูดตั้งใจหรือจงใจกล่าวถ้อยคำเพื่ออะไร เช่น เพื่อบอกเล่า คาคคะเน ชม ชู ทำทาย เป็นต้น

๑.๗.๓ จุดมุ่งหมาย ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้คำว่า “จุดมุ่งหมาย” หมายถึงความถึง จุดที่ผู้พูดต้องการพยายามไปให้ถึง หรือ จุดที่ผู้พูดตั้งใจจะให้บรรลุ เช่น เพื่อให้ผู้ฟังรับรู้ หรือให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

๑.๗.๔ วัตถุประสงค์ แม้คำว่า “เจตนา” กับ “วัตถุประสงค์” โดยทั่วไปจะมีความหมายใกล้เคียงกันแต่ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะใช้คำว่า “วัตถุประสงค์” ต่างจากคำว่า “เจตนา” เพราะคำว่า “เจตนา” ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะมุ่งเน้นว่าผู้พูดพูดเพราะตั้งใจจะสื่อเจตนาใด เช่น เจตนาบอกเล่า เจตนาถาม เจตนาขู ฯลฯ แต่ “วัตถุประสงค์” ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะมุ่งเน้นว่าผู้พูดเลือกใช้ประโยคเงื่อนไขเพราะเหตุใด เช่น เลือกใช้เพราะต้องการบอกเงื่อนไข ต้องการสมมุติเหตุการณ์ ต้องการแสดงความสุภาพ หรือต้องการผลักดันให้ผู้ฟังทำตามสิ่งที่ผู้พูดต้องการ

ตัวอย่างต่อไปนี้จะช่วยอธิบายความแตกต่างของการใช้คำว่า เจตนา จุดมุ่งหมาย และ วัตถุประสงค์ ดังนี้

ตัวอย่าง บทสนทนาระหว่างโด่งกับคุณมหา โด่งเป็นเด็กที่คุณมหาอุปการะมา ในสถานการณีนี้อาหมยม ผู้เหมือนญาติผู้ใหญ่เพียงคนเดียวของโด่งหกล้ม กระดูกหัก ต้องเข้าโรงพยาบาล โด่งอยากให้คุณมหา มาเยี่ยมตาหมยม โด่งจึงโทรศัพท์ไปบอกคุณมหา

“ผมอยากจะมาหาคุณลุงหลายครั้งแล้วครับแต่..แต่ไม่กล้ามา ถ้าคุณลุงว่าง แวะมาเยี่ยมตาหมยมหน่อยได้ไหมครับ แก่ไม่มีใครเลยครับ..”

“ได้สิ โรงพยาบาลไหนล่ะ?”

ยังไม่ทันได้คำตอบ คุณมหาก็ได้ยินเสียงถามอย่างเร่งร้อนจากผู้ที่ได้เดินเข้ามาในครัว

(คุณชาย หน้า ๙๘๗)

บทสนทนาที่ผู้พูดมีเจตนา “ขอร้อง” คือ ตั้งใจพูดเพื่อขอร้องผู้ฟัง ส่วนจุดมุ่งหมายหรือจุดที่ผู้พูดตั้งใจให้บรรลุก็คือ ให้ผู้ฟังทำตามที่ผู้พูดขอร้อง โดย ขอให้ไปเยี่ยมตาแหยม ส่วนวัตถุประสงค์ที่เลือกใช้ประโยคเงื่อนไขก็เพราะต้องการพูดให้สุภาพ เนื่องจากในการขอร้องผู้พูดต้องรบกวนผู้ฟัง ยิ่งผู้ฟังมีสถานภาพสูงกว่าก็ต้องยิ่งเลือกใช้คำพูดให้สุภาพ

๑.๘ ข้อตกลงเบื้องต้น

เนื่องจากการพิจารณาเจตนาของผู้พูดนั้นต้องอาศัยบริบทในการพิจารณา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องคัดลอกบทสนทนาในนวนิยายในสถานการณ์ที่ผู้พูดใช้ประโยคเงื่อนไขแสดงเจตนาต่างๆ ออกมาด้วย และเพื่อให้เข้าใจตรงกันจึงขออธิบายลักษณะตัวหนังสือที่จะพบในบทสนทนาจากนวนิยายที่ยกมาเป็นตัวอย่างในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ดังต่อไปนี้

บทสนทนาที่คัดลอกมาจากนวนิยายเรื่อง “ดาวเรือง” ของ ทมยันตี หน้า ๑๗๘

(๑) ตัวอย่าง บทสนทนายาระหว่างผู้ใหญ่นักผู้เป็นบิดา กับวรรณลูกชาย วรรณเล่าเรื่องที่ตนพนันทำแข่งม้ากับดาวเรืองให้ผู้ใหญ่ฟัง เมื่อฟังแล้วผู้ใหญ่นักเริ่มสนใจการพนันของวรรณที่มีเดิมพันมากกว่าไก่อันของตน

(๒) “ทำไมไอ้เรื่องมันคิดจะซื้อเขียว?” คำถามคล้ายปรารภกับตนเอง

“โอ้เอ๊ย มันก็ต้องหาม้าเชื่องๆ ซิปะป้า”

เจ้าวรรณหยอกเข้าให้ หากผู้ใหญ่ไม่ทันฟัง

(๓) “ถ้ามันซื้อเขียวจริง จะได้เล่นด้วย”

(๔) (ดาวเรือง หน้า ๑๗๘)

คำอธิบาย

- (๑) ตัวหนังสือตัวตรง คือ คำบรรยายที่ผู้วิจัยเขียนขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านวิทยานิพนธ์รู้ถึงสถานการณ์ในการสนทนานั้นๆ
- (๒) ตัวหนังสือตัวเอียง คือ บทสนทนาที่คัดลอกมาจากนวนิยาย
- (๓) ตัวหนังสือตัวตรงหนา คือ ประโยคเงื่อนไขในบทสนทนาที่จะนำมาพิจารณาเจตนาของผู้พูด
- (๔) ตัวหนังสือตัวเอียงในวงเล็บ คือ ชื่อและหน้าของนวนิยายที่คัดลอกมา